

OPSPOREN EN VERVOLGEN

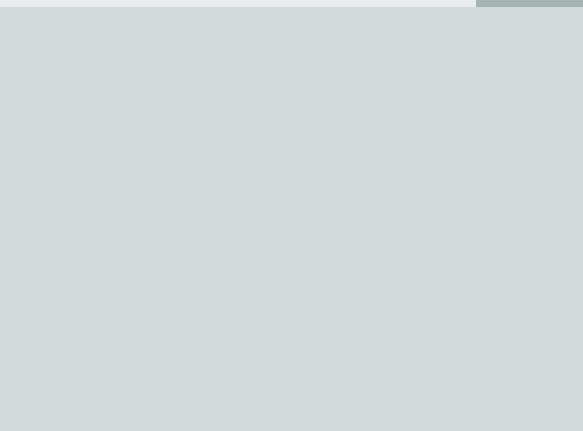
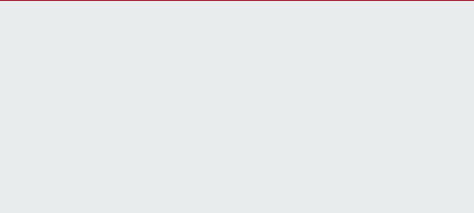
“WIE DOET DAT EIGENLIJK?”

OPENBAAR
MINISTERIE

HET WERK VAN DE
OFFICIER VAN JUSTITIE

BIJ HET OPENBAAR MINISTERIE

De ene moord is nog niet gepleegd of je ziet alweer de volgende ontvoering. Politieseries en misdaadfilms zijn populair en spannend. Er wordt een ernstig misdrijf gepleegd, de politie onderzoekt het delict, er volgen spannende achtervolgingen en ingewikkelde tests in een laboratorium. De crimineel wordt opgepakt en veroordeeld. In hooguit anderhalf uur is de strafzaak afgehandeld. Maar hoe gaat dat eigenlijk in werkelijkheid? Wat gebeurt er als je zelf slachtoffer bent van diefstal, geweld of een ander misdrijf. Wie is er dan verantwoordelijk voor de opsporing en vervolging van verdachten?

**HET WERK VAN DE OFFICIER VAN JUSTITIE
BIJ HET OPENBAAR MINISTERIE**

OPSPORING

Er is ingebroken bij de familie de Vries. Henk de Vries vertelt: 'Het weekendje weg was heel gezellig geweest, maar bij thuiskomst alweer snel vergeten. De achterdeur bleek geforceerd en in de woonkamer was alles overhoop gehaald. We troffen een enorme chaos aan en hebben onmiddellijk de politie gebeld.

Er komt zo snel mogelijk iemand bij u langs voor het opnemen van de aangifte, zei de agent en adviseerde zo min mogelijk aan te raken en niets op te ruimen. Gelukkig hoefden we niet lang te wachten.

Al gauw bleek dat onze pinpassen en enkele kostbare sieraden van mijn vrouw waren gestolen. Bij de geforceerde deur en in de woning zocht een rechercheur naar vingerafdrukken. Omdat er de laatste maand al vaker in de buurt was ingebroken werd er ook een buurtonderzoek gehouden om te zien of iemand iets bijzonders was opgevallen. Een oplettende overbuurvrouw vertelde dat rond de tijd van de inbraak, onbekende knapen zich in de buurt van onze woning ophielden. Ook reed even daarvoor een auto opvallend vaak door de straat. Ze had zelfs het kenteken genoteerd.'

Het opsporingswerk is een taak van de politie. De politie zoekt naar sporen, hoort getuigen en slachtoffers. De politie legt alle gegevens schriftelijk vast in een proces-verbaal. Dit proces-verbaal wordt voorgelegd aan een officier van justitie. De officier van justitie werkt voor het Openbaar Ministerie. De officier van justitie houdt in de gaten of de opsporing zorgvuldig en eerlijk verloopt. Dat wil zeggen: volgens de regels die in de wet zijn vastgelegd.

Bij een zwaar delict geeft de officier van justitie zelf direct leiding aan het politieonderzoek.

Tijdens het onderzoek kan de officier van justitie de politie opdracht geven bepaalde dwangmiddelen te gebruiken, zoals het aanhouden van de verdachte en het inbeslag nemen van gestolen goederen. De officier van justitie is niet vrij om tijdens de opsporing te doen en te laten wat hij wil. Voor het inzetten van zware dwangmiddelen, zoals huiszoekingen of telefoons aftappen, moet hij eerst toestemming vragen aan de rechter (de rechter-commissaris).

VERVOLGING

'Na enkele weken kregen we een brief van de officier van justitie met de mededeling dat hij de zaak in behandeling had genomen. In de brief werd ook gevraagd of we voor schadevergoeding in aanmerking wilden komen. Voor vragen konden we contact opnemen met het slachtoffer-informatiepunt van het Openbaar Ministerie. Van hen hoorden we dat er inmiddels 3 verdachten waren aangehouden. De verdachten van 17, 19 en 20 jaar hadden na een dag politiecel en een aantal verhoren, de inbraak bekend. In afwachting van verdere afhandeling van de zaak zouden ze worden vastgehouden.

Dat de verdachten waren opgepakt was een hele geruststelling. Vooral voor mijn vrouw. Maar we kregen ook slecht nieuws: de gestolen spullen waren niet teruggevonden. Ze vertelden ons wat we moesten doen om voor schadevergoeding in aanmerking te komen en hoe het nu verder zou gaan.'

Wanneer het politieonderzoek klaar is bepaalt de officier van justitie hoe de zaak verder gaat. Hij kan het volgende besluiten:

Niet vervolgen: de officier van justitie besluit de zaak te seponeren. Dit kan zijn omdat de politie niet voldoende wettelijk bewijs heeft kunnen verzamelen of er is sprake van een te klein vergrijp.

Een transactie: de officier van justitie doet de verdachte een voorstel. Als deze een geldbedrag betaalt of een taakstraf uitvoert, hoeft hij niet voor de rechter te verschijnen. Het gaat meestal om vergrijpen die niet heel ernstig zijn: zoals winkeldiefstal, of graffiti spuiten.

Het geïnde geld gaat naar de staatskas. Vaak wordt op het moment dat de verdachte op het politiebureau komt meteen besloten welk transactiebedrag hij moet betalen.

De 17-jarige (minderjarige) verdachte was nog niet eerder met de politie in aanraking geweest. De officier van justitie besloot daarom tot een taakstraf van tachtig uur en hij moest een deel van de schade vergoeden. De twee meerderjarige verdachten hadden beiden al een strafblad. De officier van justitie besloot dat zij voor de rechter moesten komen.

Vervolgen: als de verdachte niet akkoord gaat met de transactie of als het gaat om een ernstig delict, zoals zware mishandeling of diefstal met geweld dan zal de officier van justitie de verdachte een dagvaarding uitreiken. Dat is een brief waarin staat wanneer hij voor de rechter moet verschijnen en waarvan hij wordt verdacht. De opsomming van de strafbare feiten waarvoor een verdachte terecht moet staan, heet de tenlastelegging. Afhankelijk van de zwaarte van het strafbare feit wordt een zaak aan één of drie rechters voorgelegd.

‘Van het Openbaar Ministerie hoorden we wanneer de rechtszaak zou zijn. We mochten de zitting bijwonen, maar mijn vrouw wilde niet. Ze wilde geen confrontatie. Twee weken na de zitting zouden we de uitspraak kunnen opvragen bij het slachtoffer-informatiepunt.’

IN DE RECHTZAAL

Tijdens de zitting kwam in het requisitoir van de officier van justitie duidelijk naar voren dat beide, meerderjarige verdachten al vaker met justitie in aanraking waren geweest (recidive). Hij eiste dan ook een gevangenisstraf van tien weken en de vergoeding van de schade. De rechter ging daarin mee en veroordeelde de daders tot tien weken en de schadevergoedingsmaatregel.

In de rechtszaal heeft de officier van justitie de rol van openbaar aanklager. Hij klaagt de verdachte aan uit naam van de samenleving. Tijdens de zitting vertelt de officier van justitie waarvoor iemand terecht moet staan (de tenlastelegging). De rechter stelt vervolgens vragen aan de verdachte en eventuele getuigen.

Daarna houdt de officier van justitie zijn requisitoir: een betoog waarin hij de rechter(s) vertelt wat hij van de zaak vindt en welke straf hij eist. Dat kan een geldstraf, een taakstraf, een celstraf of een combinatie daarvan zijn. De hoogte van de straf wordt bepaald door de ernst van het feit, de omstandigheden waarin de verdachte het delict pleegde en door de persoonlijkheid van de verdachte. Factoren als opzet, herhaling van strafbaar gedrag (recidive), mate van geweld of voorbedachte rade spelen daarbij een belangrijke rol. Van alle strafbare feiten staat in het wetboek welke straf iemand maximaal kan krijgen. De officier van justitie kan dus niet méér eisen. Wel minder.

De advocaat van de verdachte houdt daarna zijn pleidooi, hij verdedigt zijn cliënt. Het laatste woord is altijd aan de verdachte zelf. Daarna doet de rechter uitspraak. Wordt de zaak aan één rechter voorgeleid dan doet deze direct uitspraak. In het geval van drie rechters volgt de uitspraak na twee weken.

Als de officier van justitie in de rechtszaal het woord voert, staat hij altijd. De rechter, die recht tegenover de verdachte zit, blijft altijd zitten. Om die reden worden leden van het Openbaar Ministerie ook wel de staande magistratuur genoemd. De rechters vormen de zittende magistratuur.

MAATREGELEN

Naast de hoofdstraffen als geldstraf, taakstraf en celstraf kan een officier van justitie de rechter vragen om een maatregel op te leggen. Zo kan geld worden geïnd (ontnemen) dat is verdiend met criminele zaken als handel in drugs, oplichting of diefstal. De rechter kan ook beslissen dat verboden goederen als drugs en wapens worden vernietigd. Ook kan een schadevergoedingsmaatregel worden geëist, waarbij de veroordeelde een bedrag aan het slachtoffer moet betalen.

Een bijzondere maatregel is de terbeschikkingstelling, afgekort TBS. Deze maatregel vraagt de officier van justitie bij verdachten met een psychische stoornis en voor wie dwangverpleging nodig wordt geacht. Verdachten aan wie de rechter deze maatregel oplegt, komen terecht in een speciale TBS-kliniek.

In het strafrecht geldt dat iemand onschuldig is totdat een rechter anders heeft bepaald. Daarom spreken we altijd van een 'verdachte'. Iemand is pas echt de dader als de rechter bewezen acht dat hij een strafbaar feit begaan heeft.

Als de rechter een straf heeft opgelegd, is het Openbaar Ministerie ervoor verantwoordelijk dat deze wordt uitgevoerd.

HOGER BEROEP

Zowel de officier van justitie als de twee verdachten zagen geen reden om in Hoger Beroep te gaan tegen de uitspraak. De 17-jarige verdachte heeft inmiddels zijn taakstraf (verplicht te werkgesteld bij gemeentewerken) uitgevoerd en zijn deel van de schade vergoed.

Als een verdachte of een officier van justitie het niet eens is met de uitspraak van de rechter - het vonnis van de rechtbank – kan hij in Hoger Beroep gaan bij het gerechtshof. De officier van justitie bij het gerechtshof heet een advocaat-generaal. Een advocaat-generaal vertegenwoordigt het Openbaar Ministerie in Hoger Beroep. In Hoger Beroep wordt de hele strafzaak opnieuw bekeken door de advocaat-generaal. Zijn bevindingen worden weer voorgelegd aan de rechters van het gerechtshof (raadsheren).

Bestaat er nog steeds onvrede over de uitspraak dan is er tenslotte de Hoge Raad der Nederlanden: het hoogste rechtsprekende orgaan. De Hoge Raad beoordeelt niet meer of de verdachte schuldig is of over de hoogte van de straf, maar of de rechters het recht juist hebben toegepast.

'Via het Centraal Justitieel Incasso Bureau kregen we enige maanden later automatisch het schadebedrag op onze girorekening gestort. Intussen hebben we dievenklauwen in de achterdeur laten zetten en de voordeur van een anti-inbraakstrip voorzien.'

MINDERJARIGEN

Voor jongeren van 12 tot 18 jaar gelden andere regels. Minder ernstige vergrijpen zoals winkeldiefstal of vernieling handelt de politie meestal zelf af. Vaak gebeurt dat via een zogenaamd Halt-project. De dader moet dan een aantal uren werken. Bovendien moet de minderjarige in veel gevallen de schade vergoeden.

Zwaardere zaken komen op het bureau van de officier van justitie terecht. Deze kan de zaak afdoen met een boete of een korte taakstraf opleggen. Als hij de zaak ernstig vindt, kan de officier van justitie er ook voor kiezen de zaak voor de kinderrechter te brengen. Deze kan de minderjarige veroordelen tot een taakstraf, een boete, jeugddetentie of plaatsing in een jeugdinrichting (PIJ-maatregel). Deze maatregel is te vergelijken met TBS bij volwassenen

Kinderen onder de 12 jaar kunnen niet strafrechtelijk worden vervolgd. Om te voorkomen dat kinderen al op jonge leeftijd een criminele carrière ontwikkelen kan de officier van justitie aan de ouders van een jong kind een zogenaamde Stop-reactie voorstellen. De Stop-reactie is een leerstraf waarbij ook de ouders worden betrokken. In het geval van een ernstig misdrijf zal de Raad voor de Kinderbescherming worden ingeschakeld.

VOOR MEER INFORMATIE
OVER HET WERK VAN
DE OFFICIER VAN JUSTITIE ZIE

WWW.OM.NL

EN DE JEUGDSITE
VAN HET OPENBAAR MINISTERIE

WWW.VETVERKEERD.NL

UITGAVE: VOORLICHTINGSDIENST OPENBAAR MINISTERIE, 2006
POSTBUS 20305 | 2500 EH DEN HAAG | WWW.OM.NL
ONTWERP & PRODUCTIE: COOKIES.NL

OPENBAAR
MINISTERIE

